IV. évf. 5. szám

nov. 30 - dec. 14

MKKE
KÖZMŰVELŐDÉSI
BIZOTTSÁG LAPJA

tánpont

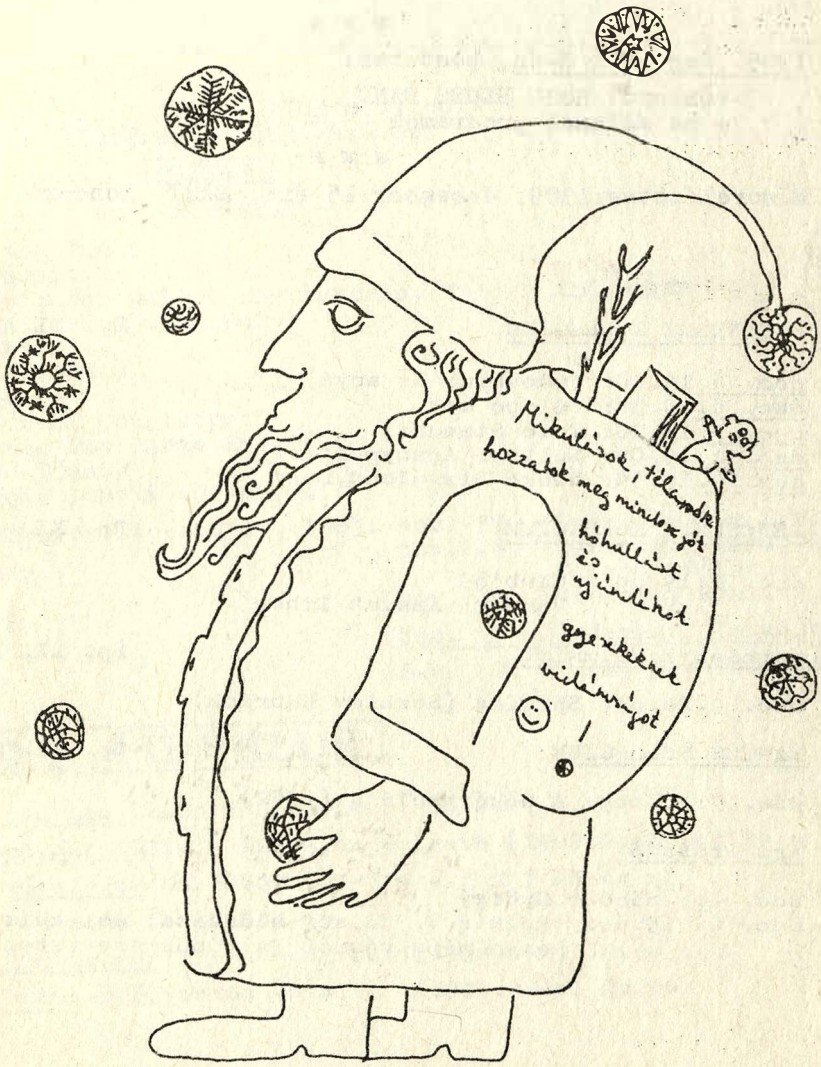

A Kazán D.C. következő programjai:

1989. december 1-jén, pénteken 19^{30}-02^{00}-ig:

koncert: EXOTIC
mozifilmek: A sötétség fejedelme /am., R.: John Carpenter/
Szuperhekusok /olasz,fsz.: Bud Spencer és Terence Hill/

A l'art pour l'art műsoros közönségtalálkozó /Laár, Galla, Dolák-Saly/

Non-stop funky soul disco /D.J.: Szeles Tibor/
Videofilmek
Teaház * Salátabár * Casino

A közgázosoknak nem kell tagsági és jegyár 30,-Ft!

* * *

1989. december 8-án, pénteken:

koncert: HOBO BLUES BAND
+ az állandó programok

* * *

Műsorelőzetes:1989. december 15-én: EAST koncert

SCHÖNHERZ KOLLÉGIUM Bp. XI. Irinyi u 42.

dec. 4.19.00: Pudovkin: Az anya
dec. 6.19.30: Télapó est
dec. 7.19.30: Trió Stendhal
dec.11.19.00: Welles: Aranypolgár
dec.14.19.30: Lenkó Dixieland Band

BERCSENYI KOLLÉGIUM Bp. XI. Bercsényi u. 28.

dec. 1:19.00: Club'89
Vendég: Kaszab Tibor

Bercsényi Filmklub Bp. XI. Bercsényi u.28.

dec. 5.20.00: Shining (Stanley Kubrick)

MARTOS KOLLÉGIUM Bp. XI. Stoczek u. 5-7.

dec. 7.: Lang: A hóhér halála (1942)

Ars Pressió

dec. 1.: Sándor György
dec. 6. 19.00: Molnár V. József előadása: Ősi kultúrák és a népművészet jelrendszere (utolsó előadás)

támpont-2

közgáz jazz klub

1989.december 3.(vasárnap) 2o óra:
(Bp. IX. Kinizsi u. 2-4)

BLAUER HIRSCH

A Közgáz Jazz Klub rendszeres látogatói számára jól ismert svájci szaxofonos Werner Lüdi legújabb formációja a BLAUER HIRSCH. A svéci free jazz másik nagy "öregje" Mani Neumeier dobos mellett a fiatalabb generációhoz tartozó Wadi Gysi,gitár és a trombitán és basszus gitáron játszó Mich Gerber alkotja ezt az erőteljes, sodró lendületű zenét előadó zenekart.
A Mani Neumeier és a két gitáros által teremtett energikus alapokra a "karmester" Werner Lüdi építkezik az agresszivitás határait súroló, kíméletet nem ismerő folyamatos szaxofon szólójával.

Hangversenysorozat STEVE REICH műveiből
az Országos Filharmónia rendezeseben

AMADINDA

180-AS CSOPORT

Műsor: Piano Phase
Drumming
Music For Mallet Instruments, Voices And Organ
New York Counterpoint
Tehillim
Szextett
Oktett
Vermont Counterpoint
Music For Large Ensemble
Six Pianos
Music For 18 Musicians

A hangversenyek időpontjai: 1989. nov. 27. (Győr, Bartók B.M.K.)
nov. 29. (Debrecen, Liszt F. Zeneműv.Főisk.)
nov. 30. (Miskolc, Rónai M.K.)
dec. 5. (Budapest, Zeneakadémia)
dec. 7. (Pécs, Nevelési Közp.)

KÖZGÁZ FILMKLUB

XI.29. Fritz Lang:Téboly (1936,am.) 18.oo
Borawczik:Goto,a szerelem szigete (1969,francia) 2o.oo
XII.4. Muszatafejov:Gamember (1988,szovjet) 18.oo
Egyeztetés alatt 2o.oo
XII.6. Lilly Milder:Alkony sugárút (195o,am.) 18.oo
Sjöman: Szégyenlős Charlie (197o,svéd) 2o.oo

támpont-3

KÖNYV — Both Vilmos

HAMAROSAN MEGJELENIK

Bibó-emlékkönyv — Századvég Kiadó

Bibó István századunk kiemelkedő magyar társadalomtudósa, akit a ma előtérbe kerülő pártok, mozgalmak jelentős hányada szellemi elődjének, tanítómesterének, példaképének tekint. Bár a háború előtt a Márciusi Front (illetve a népi írók) mozgalmának résztvevője, 1956-ban pedig a Petőfi Párt (volt Nemzeti Parasztpárt) jelöltjeként a Nagy Imre-kormány államminisztere, az ellenzéki mozgalmak körében nem elsősorban politikai szereplésével, hanem emberi, tudósi magatartásával, humanizmusával vívta ki irányzatok felett álló népszerűségét.

A krisztusi aktív szeretetből fakadó gesztus mindig képes lefegyverezni az erőszakhoz folyamodót, ezért mindig tudnia kell annak, aki erőszakra erőszakkal felel, hogy nem a legjobb megoldást választotta. Az ellentétek összebékítése akarva-akaratlan Bibó hivatásává vált. Oka ennek egyrészről, hogy felvilágosult európaiként volt a nemzet sorsáért aggódó magyar. Másrészt a liberalizmus és a szocializmus (a bibói szocializmus nem a megvalósult rendszert jelenti, hanem azt a gondolatot, hogy a polgári forradalmakkal csak elkezdődött egy folyamat, amely először a születési, majd - a szocialista fejlődési szakaszban - a vagyoni előjogokat hivatott eltörölni) keresztény alapokon nyugvó szintézisére tett egyedülálló kísérletet, melyet legteljesebben "Az európai társadalomfejlődés értelme" című tanulmányában fejt ki.

Bibó a forradalomban (eszméivel összhangban) vállalt szerepe miatt 1958-tól 63-ig börtönben volt, majd 71-ig a KSH könyvtárában kutatóként dolgozott. A 70-es években szemtanúja lehetett a magyar ellenzéki mozgalmak első kísérleteinek.

1978-ban tíz radikálisan gondolkodó értelmiségi elhatározta, hogy a nagy tisztelettel övezett tudós hetvenedik születésnapjára kötetet állítanak össze, ám Bibó nem élhette meg annak elkészültét: 1979-ben meghalt.

A - most már - emlékkönyvet hetvenöt szerző írásaiból állították össze, s kiadó híján gépelve sokszorosították. Ez a kötet lett az értelmiség jelentős részének "tiltott könyve", s a hatóságok is jelentős apparátust mozgattak meg a készítők kilétének kiderítésére.

A könyv igazi jelentőségét az a tény adja, hogy alkalmat adott a különböző szellemi irányzatokhoz tartozó írók, tudósok közös, az ellentéteken felülemelkedő fellépésére. A szerzők névsorán végigtekintve egy sor, a mai politikai iszapbirkózás alakulása nyomán egymással talán beszélő viszonyban sem lévő, egyébként kiváló értelmiségit találhatunk. Talán csak a monori találkozó tekinthető az emlékkönyvvel elkezdődött folyamat folytatásának...

Bár nem illendő néhány nevet kiragadni a hetvenötből, most mégis ezt teszem, hogy szemléltessem: valóban történelmi jelentőségű volt a kötet: Csoóri Sándor, Donáth Ferenc, Erdei István, Haraszti Miklós, Illyés Gyula, Kenedi János, Kis János, Konrád György, Mérei Ferenc, Mészöly Miklós, Niederhauser Emil, Petri György, Szűcs Jenő, Tamás Gáspár Miklós, Weöres Sándor,.

A művek között vers, tanulmány, visszaemlékezés, esszé egyaránt található; közös vonásuk azonban, hogy valamennyi a cenzúra és öncenzúra teljes elhagyásával készült.

Ludassy Mária: Szabadság, Egyenlőség, Igazságosság (Magvető,34Ft)

Az előbb említett Bibó-tanulmányt is elemzi könyvében a szerző, mint az antiliberális egalitáriánizmus és az antiegalitáriánus liberalizmus keresztény alapon történő összeegyeztetésére tett kísérletet. A könyv alapkérdése, hogy a francia forradalomban még egységes három eszme között miért alakult ki évszázados viták alapjául szolgáló konfliktus. E vita lényege, hogy a társadalmi igazságtalanságokat, egyenlőtlenségeket valamiképpen kiegyenlíteni akaró egalitáriánus törekvések a szabadságjogokat, legfőképpen is a tulajdonlás szabadságát óhatatlanul korlátozni kívánják. Erre a következetesen liberális álláspontot képviselők joggal állíthatják, hogy "az ő szabadságuk nem szabadelvű" (their liberty is not liberal-Burke). Azonban a személyes szabadságot ekképp korlátozó rendszerben egyenlőségről sem lehet beszélni, hiszen az egyenlősítést végzők szükségképpen az "egyenlőbb állatok" csoportjába sorolódnak.

A következetes szabadelvűség kortárs amerikai szószólója, a sokak által konzervatívnak kikiáltott F.A. Hayek, és a liberális gondolkodó számára elfogadható maximális egyenlősítés lehetőségét megfogalmazó Rawls egy-egy tanulmányát ismerteti a szerző. Azt hiszem, nagyon fontos, hogy a jelenkori liberális gondolkodókat minél hamarabb, és minél teljesebben megismerhessük, hiszen a több évtizedes egyoldalú, belénksúlykolt dogmák szorítását lerázva jelenleg minden tekintetben vákuum van.

Kornai János: Indulatos röpirat a gazdasági átmenetről (HVGrt, 80ft)

Megjelent tehát a könyv, amely várhatóan hevesen megrázza majd mind a közgazdász-világot, mind a politikai pártokat. Kornai, vázlatosan ugyan, de egy teljes gazdaságpolitikai koncepciót tár elénk, melyben megpróbál azokra a kérdésekre választ adni, amelyek előtt a gazdasági vezetés, csakúgy, mint az ez iránt érdeklődő hétköznapi emberek többsége ijedten és tétován áll. Véleménye szerint igenis van megoldás. Az infláció megállítható, a gazdaság elindulhat egy szerves fejlődés útján, vissza lehet fizetni az adósságokat s mindezt nem kell, hogy a tömeges elszegényedés kísérje. Elképzelései magabiztosak, bátran szakít a beidegződésekkel, s száll szembe gyakran az egész gazdaságpolitikai közvéleménnyel.

A kiutat a magánszektor megerősödésében, túlsúlyba kerülésében látja, mivel szerinte az állami tulajdonnak olyan kezekbe kell kerülnie, ahol hatékonyabban tudja ellátni feladatait. A folyamat a társadalmon belül szükségszerűen hatalmas különbségekhez fog vezetni, egy szűk réteg nagy vagyonok felett rendelkezik majd. Fel kell azonban ismerni, hogy ez az egész társadalomnak hasznos, hiszen ezzel nő az a "szelet kenyér", amelyen aztán mindenki osztozkodhat.

S ami a legnagyobb ellenérzéseket válthatja ki, az az infláció megállítására, a makrogazdasági egyensúly helyrebillentésére tett javaslata. Elképzelései szerint ehhez egy gyorsan, határozottan végrehajtott "stabilizációs műtétre" van szükség, amelyet ugyan érzéstelenítés kell, hogy megelőzzön, de mégis csak mély megrendülést okoz majd a gazdaságnak, s a társadalom tagjainak.

Az elméleti szakemberként ismert Kornai János az első szabad választások nyújtotta történelmi pillanatban ajánlja fel kibontakozási tervét a leendő kormánynak.

(M.Ts.)

támpont-5

SZÍNHÁZ

Mitró Katalin

Arthur Miller: A nép ellensége — Vígszínház

Ibsen 1882-ben írt darabját, amelyet Arthur Miller dolgozott át, a Vígszínház mutatja be.

Balikó Tamás, végzős főiskolás rendezte az előadást, a főbb szerepekben Tordy Gézát

Vallai Pétert

Halász Juditot

Eszenyi Enikőt

Hetényi Pált láthatjuk.

"Utálom az aktualitások erőltetését, egy darabot azért játszunk el mert jó, és nem azért mert időszerű." nyilatkozta Balikó Tamás a Pesti Műsornak.

A demokrácia, a többség szavának sokszori emlegetése, /sőt: maga a "szavazás" is elhangzik!/, a nép megadóztatása, hatalmi-gazdasági érdekek és környezetvédelem, egészségügy szembekerülése, egy esetleges békés tüntetés megszervezésének felvetődése, magánvállalkozók, kisvállalkozók egyesülete, a sajtó szerepe mind-mind rendkívül aktuális kérdések és sokat emlegetettek napjainkban, s ezek hangzanak el a színpadon is. Mindezek a problémák valóban a polgári társadalmak kérdései, úgy is fogalmazhatunk hát, hogy mi /napjaink Magyarországa/ is haladunk a polgárosodás felé. /loo évvel később/.

A mű főhőse dr. Stockmann, orvos, háromgyerekes családapa nem akart hős lenni, de azzá vált, mondhatni: arra kényszerítették a körülmények és saját tiszta, megalkuvást nem ismerő jelleme. S ez az, amit csodálhatunk Ibsenben, hogy ilyen kristálytisztaságú és szilárdságú jellemeket tudott teremteni, ebben a darabban több is van belőlük: a főhős mellé felsorakozik /a bajban/ hűséges felesége /Halász Judit/, pedagógus lányuk /Eszenyi Enikő játsza/, s a darab vége sejteteni engedi, hogy fiai is /akik az általános iskolás korosutályt kéviselik/.

Az ellenpólus vezéregyénisége, Vallai Péter alakításában Stockman doktor tulajdon testvvére, a város polgármestere. Az ő kegyetlen hatalomféltése /aljas módszerektől, a "nép" felbujtatásától sem riad vissza/ taszítja az űzöttség, kitaszítottság állapotába öccsét. A darab egyben rámutat a "nép" manipulálhatóságára is .

A dráma alapproblémája az, hozzák-e nyilvánosságra az igazságot, azt, hogy a források /amelyek létére az idegenforgalmat építik/ fertőzöttek, vagy sem.

Aki szórakozni vágyik, annak nem ajánlom ezt az előadást, meglehetősen komor. Aki gondolkodni vágyik, benneél napjaink politikailag, s mindenképpen forrongó világában, érdeklik etikai kérdések, egyáltalán: sorsunk alakulása, annak - igen.

Én főpróbán láttam, akkor még kicsit didaktikus, kicsit papírízű volt az előadás /de azért élvezhető/. Gondolom, a későbbi előadásokon érettebb lesz, jobban izzik majd.

/Veres Katalin/

EDITH ÉS MARLENE — PESTI SZINHÁZ

Ha az ember szép és könnyű előadást szeretne, de valahogyan tartalmas és tiszta élményt is, a felszínes és hamis szépségtől óvakodván - könnyedén kedvet kaphat erre az előadásra. Edith Piaf és Marlene Dietrich sajátos, mély, különbsége a dalaikon át igen csábító élmény. Kellemes zörgő, rekedtes hang, no és a nagy nő, mély, fájó, furcsa hangaj - ők ketten jó barátok is voltak - meg rosszak, társak és féltékenyek is egymásra egyazon háborúban. Két egészen különböző lény, nő és énekes élet: Piaf "a kis szürke veréb az utcáról" és Marlene a katonatiszt leánya a gyönyörü bálvány. Kettejük találkozása e darab a Pesti Színházban - ahogyan találkoznak, és elválnak az életükben, az emlékükben /!/ és sok dalban.
Hogy van az, hogy könnyes tud lenni tőlük a szem... ma itt..? Kútvölgyi Erzsébet és Hernádi Judit - sokadik előadás után is megérdemlik a különös figyelemből egy keveset ebben az előadásban.

A KLAKK illetve
vagyis....

A TAPS

Milyen sokat tapsolunk...
Csattognak, cuppannak a tenyerek - robban, zúdul a taps. Kemény, ütemes taps... nem csak a színházakban. Ki ne emlékezne /vagy éppen remegne is tán?/ más-más színpadok hosszú, hangos, pörgős tapsaira - hisz nincsenek oly távol sem ezek, sem az érzései. Hisz még ma is szól /a szomszédban/ a taps. Erős, zúgó taps élteti a nagy népvezért, élteti és éljenzi....
Mindezért aztán úgy gondolom, hogy rövidke taps-történelem, a főképp hivatásos és sokszor fizetett tapsolókkal és tapsoltatókkal, érdekes lehet. Talán már régen írtam volna is minderről, vagyis csak talán mégis megfogalmazhatatlanul /miért?/, de valahogyan furcsán érzem magam, ha tapsolnom kell. Mintha sok egyéb is benne és mögötte élne ma már számomra, mint az egykori müélvező /szintén csak egyszeri/ véleménynyilvánítása./Ha ugyan kifejeznek még egyáltalán a mai tapsok valamiféle véleményt a puszta illendőségen túl..../

Történt aztán, hogy a kezembe akadt egy írásmü is, amely tudományos igényü és egész alaposnak mondható tapstörténelemnek tünik, amelyet folyamatosan - mert hát három részes sorozatot tervezek - mint forrásmunkát fogok felhasználni. A sorozat tagjai egymás után illeszthetők - tényleges történetet alkotnak majd...
Hát lássuk a mai passzust... Ahogy kezdeni illik: "már az ókori görögök is"... hát igen: " A klakkot ismerték már a görög színészek és drámaírók is. Alcifrone egyik episztolájában egy kezdő szinész megkéri egyik barátját, gyűjtse össze a lehető legtöbb ismerőst, hogy a végén elnyomják az ellenzők füttyeit."

"A klakkőrök - tapsoncok - azok a személyek, akik előzetes megrendelésre, saját tetszésüket mindenképpen tapssal kinyilvánítva megpróbálják a nézők minél nagyobb részét tapsolásra késztetni. Franciaországban a fogalom eredetileg egyenértékü volt a tapssal, de az 1800-as években , amikor kezd nemzetközi használatba jönni, az előadás megtapsolásának tényén belül már nem az őszinte bámulatra utal, hanem müvészeten kivüli vagy művészileg legalábbis semleges motívumokra."

/forrás: Segesvári Gabriella: A klakk - Színház 1989/9 /

FILM

Barotányi Zoltán

Peter Greenaway: A rajzoló szerződése / The Draughterman's Contract/

A kérdés öröktől fogva egy: mi van a képen? Vagy ha körül kívánjuk járni ezt a témát, úgy még a következőket kérdezhetjük, kibővítve és megerősítve az első változatot: Mit láthatok? Mit kellene látnom? Hányféle képpen értelmezhetem a látvá t? Van-e kulcs, amely eljuttathat egy elméleti autentikus, eredeti értelemhez? Mit látnak azok, akik más alapról vagy egyszerűen más fejből néznek a képre? Hogyan torzítja, vagy gazdagítja a képet az a mód, ahogyan rögzítem? Különlegesen fontosak ezek a kérdések annak, aki maga hivatásszerűen foglalkozik képek megörökítésével, mondjuk fényképész vagy /és máris helyben vagyunk/ filmes. A számos, ily témával foglalkozó film után íme egy újabb: Greenaway "neo"-barokk filmje. A barokk /és persze nemcsak a barokk/ világlátásról és világról. Rendezőnk hőse, Neville a XVII. század 9o-es éveiben divatos rajzoló, aki kelló ellenszolgáltatásért házakat és "egyebeket" örökít meg /ezek az "egyebek" okozzák majd a vesztét/. A kor már maga megér egy /fekete/ misét: Newton kora ez, ha másról nem, hát a kertben a földre puffanó gyümölcsökről eszünkbe juthat; a protestáns étosz már csak nyomokban / sem / vagy a tengerentúlon található, az emberi viselkedésekre a francia modorosság és felszínesség a jellemző. Úgy tűnik a világból eltűnt a lényeg, csak a héj maradt vissza. Avagy mégis elő lehet hívni valamit a képen, amit eltakar a kéreg?

Neville-nek sikerül, mert élesebben és "keményebben" lát mint az átlagember. Bonyolult játékba csöppen, amikor vállalkozik egy vidéki előkelő család lerajzolására. Megpróbálják "ők" is sakkfiguraként kezelni és persze ő is eszközként játssza ki "őket" egymás ellen, vagy éppen saját céljaira. Hogy kik azok az "ők"? A kezdetben neutrálisnak tűnő környezet, a környékbeli előkelő urak akik festett arccal-szájjal, parókában furcsa bábként vagy rossz színészként keringenek a parkban, éppen ahogyan a rajzoló kívánja. Néha mintha a nagy későbarokk festők gáláns jeleneteinek paródiáit látnánk - ezek előállításában maga Neville jeleskedik. Képein szétszórt ruhadarabok, elhagyott tárgyak, kószáló lovak jelzik: itt valami történt. Rajzai nyomán a semmiből egy új világ bontakozik ki /no nem éppen egy Bolyai-féle/, és a viszonylag lényegtelenebb jelentések /kit szarvaztak fel stb./ mögött felsejlik egy gyilkosság képe - ahogy valóban az utolsó napon fel is fedezik a házigazda hulláját - ott ahol a rajzoló megsejtette.

A vég Neville diadala volna - ha nem térne vissza. Talán, sőt biztosan valaha volt sikere készteti erre - hogy újból learathassa győzelme gyümölcseit. A lépés felesleges, sőt hibás, nincs értelme elkészíteni a 13. árulkodó képet / a hiány éppen eléggé árulkodott/. Az óvatlan rajzolóval saját kétértelmű képe mellett végeznek egyértelműen, kegyetlenül és arctalan - álarcosan. Ez az állatiasság diadala, és az erős színeké: a parkban alkalmazott "élő szobor" /leginkább Hany Istókra, a vizigyerekre hasonlít/ vadul ananászt töm a szájába, a piros lé szétfolyik ezüstszínű arcán, miközben mellette vörösen hamvadnak el a kétértelmű - sokértelmű rajzok.

/a filmet a Művész Mozi Chaplin termében mutatják be december 8-9-én éjjel /

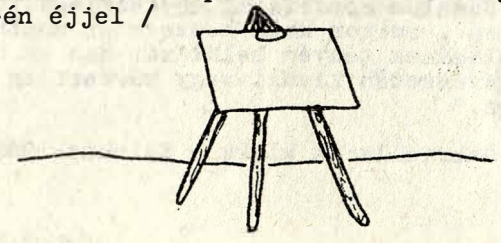

A RÁDIÓ ARANYKORA-Woody Allen aranykora

Hány éves vagy?...na akkor már biztosan volt az életednek olyan periódusa, amikor - legalábbis így visszagondolva - boldog voltál. De igazán, felhőtlenül boldog! Lehet, hogy akkor is voltak problémák, nem ment minden úgy, mint a karikacsapás, de olyan dolgok történtek veled, amik ma már csak álmaidban kísértenek.

Woody Allennek ez a korszak a gyermekkora. Az a gyermekkor, amikor az iskola-szülők-vallás "rabságában" él, de utólag ez a rabság megtelik derűvel, könnyedséggel, feledhetetlen emlékekkel.

Hogyne aranyozódna be az a kor, amikor még le lehetett "rézbőrű testvérezni" a szigorú rabbit, amikor a tudás birodalmát feltáró tanárnő egy kihívó szexbomba. Amikor a zsidó kissrác példaképe a népszerű rádióhős - Gonoszok réme - s nem az ügyetlenkedve-ügyeskedő apa.

W. Allen ősei,rokonai, szomszédai végtelenül bájosan megformált alakok. A filmben, mintha mindannyian egységet, családot alkotnának, s mély szeretetükkel veszik körbe - mint ama szilveszter éjszakán -puha gyűrűbe zárják a kisfiut. Dúlhat a háború, ölhetik milliószámra Európában a zsidókat, lehet szegénység, nyomor mindenütt, ez a kis közösség a saját pici életével küzd meg nap, mint nap.

No és persze mindez alatt szól, harsog, zümmög, recseg, ropog..., de szól a RÁDIÓ. Állandóan mennek a "talkshowk", a vetélkedők, regények, novellák, s az elmaradhatatlan sorozatok figurái elevenednek meg a hallgatók előtt. Az élet hétköznapjait ez az, ami kitölti, gyakran, ami különleges az egyformaságban. Mindenkinek megvan a maga kedvence, s ezek a kedvencek kilépnek a "beszélő dobozból" álmokká, ritkán valósággá válnak. Hangjai alatt idéződnek fel Woody Allen életének talán legérdekesebb jelenetei, anekdotái. Minden mesélt történet megelevenedik, még a legképtelenebbek is: a vadász - rögbi játékos esete, a csodagyerek az állatkertben, a zsidó apa kommunistává válása egy röpke ebéd idő alatt, vagy az, amikor kiderül, hogy Bea néni nagy ő-je homokos.

A rádió hősöket, sztárokat produkált, akiket az egekig magasztalnak, s ők maguk csak a háztetőig jutnak fel.

Nos, így teltek a rádió és Woody Allen napjai / az eredeti cím: Radio Days /.

S hogy végetér a film csendes mosolyt hagy maga után.

AZ EGYETEMI SZÍNPAD VENDÉGE JIŘI MENZEL

Aki ellátogat december 1-én az Egyetemi Színpadra nem akármilyen program-kínálatból válogathat. Nemcsak a cseh sörbe, hanem a szintén cseh Jiři Menzel életébe is belekóstolhat az, akit érdekel a /még mindig cseh/ filmművészet. Addig, ha nem is a sörből, egy kis ízelítő.

A prágai Filmművészeti Főiskolán /FAMU / 63-ban szerezte meg diplomáját. A cshszlovák új hullám legegyénibb tehetségű alkotóinak egyike. Ismert színész is. Pályáját kis-filmekkel kezdte. A Szigorúan ellenőrzött vonatok - amit nemrégiben az MTV is bemutatott - a manheimi fesztiválon nagydíjat kapott, majd mint az év legjobb külföldi filmje Oscar-t. Ezután a groteszk hangvételű Szeszélyes nyár következik, tele meghökkentő ötletekkel, furcsa jellemekkel. Humora néha kesernyés, s nem idegenkedik sem a tragikumtól, sem a hátborzongató fekete humortól. Fölényes mesterségbeli tudással rendelkezik, erőssége az aprólékos, részletes megfigyeléseken alapul, hiteles millió rajz, a téma megkívánta légkör maradéktalan megteremtése.

/ az Új Filmlexikon alapján /

LEMEZ — Keszthelyi Tibor

Koncz Zsuzsa: Verslemez III.

A korábban is - nyíltan vagy bújtatott formában - , politizáló művészek manapság nehéz helyzetben vannak. Összeomlott a világ, az évtizedeken keresztül állandó erővisszonyok felborultak. Ebben a helyzetben különösen fontos lehet egy-egy állásfoglalás, a kiállás ténye valaki vagy valami mellett. Talán jelzés is, hogy Koncz Zsuzsa ismét egy olyan a bumot készített, amelyen kizárólag a költészet, a legmegfoghatatlanabb és talán legszabadabb irodalmi műfaj kapta a legfontosabb szerepet.....

Véletlen talán, hogy Koncz Zsuzsa új nagylemezén jobbára erdélyi, s kisebb részben más országokban vagy éppen emigránsként élő poéták alkotásai szerepelnek? Nem valószínű. Állásfoglalás ez, az ember-ember közötti egyenlőség, az önszántából vagy az "átléphetetlen" hatások kényszerétől itthonról kívülrekedt emberek, magyarok mellett.

Talán szükségszerűen verslemez következett az aktuális és időnként a kor által aktualizált dalok után. Hiszen amikor mindenki politizál és mindenki megszólal, olyanok is szépszámmal akik az elmúlt évtizedekben szobájuk papucsos nyugalmában hallgattak, nem feltétlenül kell a napi kérdésekben egy énekesnek megszólalnia. Annál fontosabbat, többet mondhatnak a költők, akiknek a jelenléte egy "poplemezen" önmagában is politika. Itt és most. Talán még megérhetjük, hogy nem lesz az. Csak annyi, amennyi "normális" körülmények között lenne. Az irodalom és a zene találkozása.

Pesti Műsor

Megjelent: Csoó Tamás 100. estjének lemezfelvétele valamint egy lemez melyen Sebestyén Márta énekel Nagy László és Szécsi Margit verseket és Binder Károly kíséri szintetizátoron.

Gerald Hughes - Stephan Travis: A Biblia világa - Bevezetés
/Zenemükiadó, 148Ft /

A Biblia alighanem a világ legismertebb könyve. Ez a könyv a Biblia olvasását és megértését szeretné elősegíteni. Szerzői eredetileg középiskolásoknak szánták, de Magyarországon felnőtt néhány nemzedék, akiknek tanulmányaiból teljesen száműzték ezeket a "klerikális tanokat". /Az okokat mindenki ismeri/. Ám nem lehet művelt ember az, aki a kereszténységről, a Bibliáról még minimális ismeretekkel sem rendelkezik. A Biblia ugyanakkor nehéz olvasmány. A két angol szerző könyve abból a célból íródott, hogy feltérképezze hátteret, történeti, kulturális és földrajzi környezetükben helyezze el a bibliai eseméneket. Rengeteg ábra, fénykép nyújt segítségét az olvasónak, hogy "kibogozhassa azokat a kulturális szálakat, amelyek a Biblia üzenetét és jelentését összekötik". Az igazi cél azonban az volt, hogy e magyarázatok, irodalmi, kulturális vagy éppen teológiai fejtegetések nyomán az olvasó elővegye magát a forrást is: a saját Bibliáját.

(Sipos Zoltán)

+1KÖNYV

támpont-10

KÉRDŐÍV

Kicsit zavarba szoktunk jönni, amikor a "támponttal" kapcsolatban azt kérdezik tőlünk, hogy érdemes-e lapkészítéssel foglalkozni, olvassák-e az újságot az egyetemen. Az első kérdésre igennel válaszolnunk nem nehéz, hiszen mi örömmel és (igaz: hullámzó) lelkesedéddel fogunk egy-egy szám megírásához. A második kérdésre sokkal nehezebben tudnánk megfelelni; a tény, hogy valamennyi szám példányai elfogytak nem feltétlenül jelenti a lap olvasottságát, az olvasók elégedettségét. (lásd: MÉH, csomagolópapír, stb.)

Kevés tehát a (bármilyen) visszajelzés. Ezért most arra kérünk benneteket, hogy az alábbi rövid kérdőívre válaszolva segítsétek a "támpont" jobbá, teljesebbé tételét.

1. Hány éve ismered a "támpontot"? .....
2. Rendszeres olvasó vagy? .....
3. Melyik rovattal/rovatokkal vagy legkevésbé elégedett? .....
   Indoklás:

4. Melyikkel vagy leginkább elégedett? .....

5. Mi az szerinted, ami a legjobban hiányzik az újságból?

6. Mi az, ami szerinted felesleges benne?

7. Hajlandó lennél-e jelképes összeget (1-2Ft) áldozni a "támpontra"? .....
8. Részt vennél-e szívesen magad is a lap készítésében?.....
   (Ha igen, eddig mi akadályozott meg ebben?)

9. Szerinted (függetlenül attól, hogy a "támpont" tetszik vagy nem) szükség van-e ilyen jellegű kiadvány(ok)ra? .....

A kérdőívet az Egyetemen (Közgáz) elhelyezett dobozba légyszíves bedobni, vagy az I. em. sz. szobában, a "Közgazdász" szerkesztőségében leadni.

KÖSZÖNJÜK SEGÍTSÉGEDET!

TIZENEGYEDIK OLDAL——— Horváth Endre ———

Újabb versek kerültek elő az asztalfiók mélyéről: Máhr Vilmos alkotásai. A költő e két versét a BME Kémlelő c. lapja a múlt hónapban jelentette meg, most pedig eljutottak a Támpont olvasóihoz is.

Máhr Vilmos kisgyermekkora óta versel. Pályáján nagy törést jelentett, amikor, első zsengéit magyartanárának megmutatván, elutasító választ kapott. Azóta versei nem kaptak nagy nyilvánosságot.

Máhr középiskolája a szentendrei ferences gimnázium volt. Erősen vallásos nevelést kapott, de itt sem kerülte a konfliktusokat tanáraival. Katolikus családból jött, de idegen maradt tőle a hittel együttjáró tisztelet a szertartások és külsőségek iránt.

Máhr Vilmos költészetét leginkább motiválja erős istenhite, költői énje és szerelme, aki egyben felesége is.

A jövőben, ígérete szerint újabb verseket juttat el olvasóinkhoz.

Paragrafus

Gyermeteg álmok.
Szivem husodba mar.
Akarod?
Fokozottan bombázza záporod.

Kerítés?
Alatta kell járni.
Barlangok?
Bele kell mászni;
Árva vagy - te vagy.

Gyere, jöhetsz!
Igen gyere.
Te gyermek. Görcsökkel teli
lesz élted, hisz véges, miről
most még végtelen a képed.
Jöjj hát te kis árva,
lelkednek virága máshol álmodik,
s másra teszi életét
igazságát látva.

Jöjj hát te kis gyermek.
Félsz-e még?
Add a kezed!
Élsz-e még?
Itt vagyunk-e még?

Jöjj, jöjj, kiabálj s üvölts!
Te félelmetes, te rossz
te mostoha,
te kín, te részeg, te ostoba.

De lásd most már jól; felnőttél,
válaszolj, mondd, hogy mit ér!

Jöjj!

Elégettem. Tabu volt.
Királyi szórakozás.
Teljesen véletlen, de csupán szinjáték.
Nedves a párnám; sírtam.

Gonosz és aljas.
Ha lenne felkötném.
De csak egy képzelt variáció
rongyos köteléke.
Ugy mozog, mintha hallana.
És egy kevés lehellete is volna.
Gigászi kötelesség megtenni,
leróva hálám neki.
Hát jöjj!
Mert tán ad valamit
minden mutatványod,
és ha nekem dobod forró
parazsad; akkor már látom,
mert te vagy a kékszemü Ur,
aki esélyt ad a létre,
és hagyod a nyomort szükségesnek
vélni, a jövőhöz te vagy az ut.

Hát te vagy a cél?
Az őrület tava?
Melynek közepén festve van útja
részeg érzelemnek?
Miért vagyok hát itt?
- el nem érik soha.

Késónek tűnt, elégettem.
Kerestelek, s kereslek.
Egy parányi szikra szégyenem felém.
Nedves a párnám; sírtam - de kevés.

KÉT HÉT MÚLVA IS LAPOZZ A TIZENEGYEDIK OLDALRA !

P.S. Továbbra is várom a közlésre szánt verseket.

Debussy zongoradarabjaiból ad elő egy csokrot Oravecz György december 8-án, pénteken este 6-kor a Bartók Emlékházban. Az utolsó felcsendülő mű pedig Stravinsky Petruskája lesz ezen az estén.

Az év tavaszán igazi szenzációnak számított az osztrák Hagen-vonósnégyes magyarországi bemutatkozása. A Hagen-testvérek (Lukas, Veronika és Clemens) mellett Rainer Schmidt egészíti ki a kvartettet. Úgy látszik, a közönség és a kritika egyönteté tetszésnyilvánítása után sikerült őket újra Budapestre csalogatni. Szóval december 8-án lépnek fel a Zeneakadémián, ahol Mozart, Webern és Brahms vonósnégyeseit játsszák majd.

Annak, aki nem jutna be az előbb említett koncertre - igazán nem kell messzire menni - a Zeneakadémia Kistermét ajánlhatom, ahol Németh Attila zongoraestje lesz kizárólag Schumann művekből, közreműködik a Kodály Vonósnégyes.

December 10-én vasárnap este fél 8-kor Mocsári Károly zongoraművész Rachmaninov-műveket játszik, köztük talán a legnépszerűbbet, a cisz-moll prelúdöt. A műsorban szerepel még Chopin g-moll balladája és a Liszt-zongoradarabok egész sora a B-A-C-H fantázia és fúgával.

Szovjet vendégművész, Vagyim Monasztirszkij mutatkozik be a Pesti Vigadóban december 11-én, hétfőn a Kovács László dirigálta Miskolci Szimfonikus Zenekarral. Beethoven Egmont-nyitánya mellett a 3., c-moll zongoraverseny és a 8. szimfónia szerepel az est programjában.

December 12-én kedden "Európa reneszánsza" címmel csalogatja a reneszánsz muzsika kedvelőit Benkő Dániel és a Bakfark Consort. A közreműködők is a kor jó ismerői: Czidra László (furulya), Lugosi Melinda (ének) és a Lassus Énekegyüttes.

Sajnos Lehel György halála miatt kényszerült az Országos Filharmónia felkérni Lamberto Gardellit, hogy a Magyar Állami Hangversenyzenekar élére álljon azon a hangversenysorozaton, melynek december 13-i, szerdai koncertjén Dvorák 8. szimfóniáját és Rimszkij-Korszakov Antar-szimfónikus szvitjét adják elő a Kongresszusi Központban.

A már említett Vagyim Monasztirszkij önálló estje lesz a Pesti Vigadóban ugyancsak december 13-án. A műsorban Franck, Ravel, Prokofjev, Schumann és Chopin darabjai csendülnek föl.

Hanglemez· Őrültnek látszó ötlete támadt Cserepes Károlynak, amikor folklórdokumentumok alapján írt dalait Sebestyén Mártával és Földes Lászlóval akarta lemezre énekeltetni. Hogyan jön a legképzettebb népdalénekesnő a legérdesebb hangú magyar népneveló-blues-énekeshez? E rejtélyre ad választ a Kivándorlás című lemez, mely a századforduló őrült kivándorlási hullámának örökségét hagyja ránk, a legújabb-kori népvándorlások menekültjeire.

ZENE ? ZENE ! ZENE....

Mozart-mű magyarországi bemutatója - A világhírű Hagen-vonósnégyes a Zeneakadémián - Európa reneszánsza Benkő Dániellel - Vendégművészek: Lamberto Gardelli és Vagyim Monasztirszkij

Az év utolsó havának első hangversenyajánlata Szelecsényi Norbert zongoraművész szólóestje. A december elsejei zeneakadémiai koncerten Mozart, Webern, Schubert, Johann és Richard Strauss - művek csendülnek fel.

December 2-án, szombat délelőtt 11-kor a Régi Zeneakadémia Liszt Ferenc Kamaratermében a Ferencsik Kamarazenekar előadásában hallhatjuk a két Mozart (Leopold és Wolfgang) és Haydn egy-egy kamaradarabját. Külön érdekesség, hogy W. A. Mozart 24 kontratánca ez alkalommal csendül föl először magyarországi hangversenyteremben. Harsonán Makovetz Pál működik közre.

A Lassus Énekegyüttes szólaltatja meg a madrigálirodalom legszebbjeit (Lassus, Hassler, Dowland, Gastoldi, Josquin, Morley és Arcadelt műveit) december 3-án a Zeneakadémia Kistermében.

Két népszerű romantikus darabot tűzött műsorára a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara. December 4-én, hétfőn Csajkovszkij b-moll zongoraversenyét és Brahms 2. szimfóniáját játsszák Joó Árpád vezényletével az Operaházban este fél 8-kor. A zongora-szólista ezúttal Mocsári Károly.

Két érdekességet is kínál ugyanezen a napon a Zeneakadémia. 19 órakor Händel d-moll orgonaversenyét és Mozart Requiemjét adja elő az Alba Regia Szimfónikus Zenekar, a dirigens Záborszky Kálmán.

A Kisteremben viszont klarinét-kamaraestet rendeznek kizárólag Mozart művekből. Parádés előadógárda szólaltatja meg a darabokat: Horváth László (klarinét), Farkas Katalin (ének), Körmendi Klára (zongora), Kraszna László (basszetkürt) és a Kodály Vonósnégyes.

Még mindig december 4-én este fél 8-kor az MTA Zenetudományi Intézetének hangversenytermében "Kamarazene mélyvonósokkal" címmel Gulyás Márta (zongora), Sütő Károly (gordonka) és Búza Vilmos (nagybőgő) Bach, Galliard, Beethoven, Stravinsky, Rossini és Koussevitzky egy-egy művét adják elő. Utóbbi zeneszerző nem más, mint az 1940-es években a Bostoni Filharmonikusok karmestere; ő rendelte meg és mutatta be először a világon Bartók Concertoját 1944-ben.

Lamberto Gardelli már szinte állandó vendég Magyarországon. December 6-án este fél 8-kor a Zeneakadémián Schubert 4. és Schumann 3. szimfóniáját dirigálja a Magyar Állami Hangversenyzenekar élén.

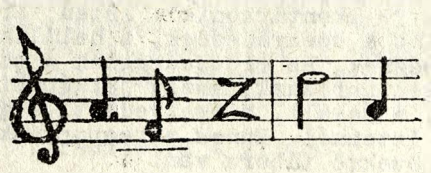

támpont-13

LAPSZEMLE — Sipos Zoltán

Nem elég utólag okosnak lenni! / interjú Fekete Jánossal/

Mottó: Mi marad a szocializmusból?
Mi maradunk. / Konrád György /

"1982 tavaszán, nyarán kis híján összeomlott az ország. Az MNB kasszája úgyszólván az utolsó fillérig kiürült. Nyáron feltűnő szorgosan fordultak meg a váltóhelyeken a pénzeskocsik, vitték a valutát a bankba...

A hitelválság, amelynek elhárításán úgyszólván az egész gazdasági, kereskedelmi és diplomáciai apparátus dolgozott mégis a színfalak mögött zajlott. Megúsztuk. Sikerült megőriznünk fizetőképességünket."

Arról, hogy hogyan történhetett meg mindez, hogyan merült az ország mindmáig feltartóztathatatlanul az adósságválságba, és hogy kik a felelősök, elég keveset tudunk. Ezekre a kérdésekre keresték a választ az interjú készítői. Interjúalanyuk az a Fekete János, aki az MNB első elnökhelyetteseként a devizapolitika legfőbb irányítója volt, s ilymódon "sokat tud" többek közt a bevezetőben említett ügy hátteréről is.

Mozgó Világ 1989/november

A halál neve Sátán

/ Beszélgetés Dr. Bisztyó József kanadai teológusprofesszorral/

Magyarországon is megjelent a Sátán. No nem kell megijedni egyelőre csak néhány /bár egyre gyarapodó számú/ mozifilmben, mint a Sötétség fejedelme, az Angyalszív, Ördögűző stb.

Miért ez a dömping? Mi a sátánizmus? Erre próbál válaszolni Biszty József kanadai teológusprofesszor, aki állítása szerint praxisa során találkozott már boszorkányossággal, sátánimádókkal is, s így "személyes tapasztalatokkal" is rendelkezik.

A sátánizmus jelensége egyre nagyobb problémát jelent az USA-ban, Kanadában / s most már Ny-Európában is/ a keresztény egyházak számára. A professzor elmondja, hogy az ördögimádóknak három csoportját lehet megkülönböztetni.

Az elsőbe azok a fiatalok sorolhatók, akik mozi-, videó- és olvasmányélményeik alapján próbálják utánozni azt, amit erről a témáról láttak vagy hallottak. Itt tehát az utánzás a legfontossabb momentum, s ez kisebb randalírozáson, falak összefirkálásán túl nem terjed./a 666-ot mint a Sátán jelképét már pesti házfalakon is lehet látni/.

Második csoport a legnépesebb, Ez a Sátán egyháza, amely pl. az USA-ban államilag elismert felekezet, s emely komoly "teológiával" is rendelkezik. Ez nagyjából fordítottja a keresztény teológiának. A Sátán, azaz Lucifer az öröm és az élet végtelen forrása. Követői tehát arra törekszenek, hogy az emberek minél boldogabbak legyenek, azaz minél több gyönyör és élvezet legyen osztályrészük itt a földön, mivel másvilág, túlvilág szerintük nincsen, hanem az egész világ örökkévaló. Hisznek a reinkarnációban, a világ örök körforgásában. Isten számukra negatív erő, aki az életbe, élvezetekbe és gyönyörbe folyton "bekkontárkodik". Isten, Krisztus keresztje számukra nem más, mint a szenvedésnek, a halálnak és az elmúlásnak a jelképe, a gyengeségnek, az erőtlenségnek a szimbóluma. Ezért ők fordított keresztet hordanak, amely jelképezi, hogy viselői legyőzték az elmúlást, a halált, a szenvedést, a gyöngeséget. Szerintük a Sátán erősebb Istennél. Ennek a csoportnak papjai, papnői, nagy propagandája, növekvő tábora van.

Az ördögimádók harmadik csoportja a legmisztikusabb. Titkos, ve-

szélyes társaságok tartoznak ide, amelyek emberáldozatot is követ nek. Üzletemberek, bankárok, entellektüelek is szép számmal találhatók köztük. Sok pénz és magas kapcsolatok biztosítják a szinte tökéletes inkognitót. Bárki beállhat közéjük, kilépni azonban senkit sem hagynak. Legfontosabb számukra a hatalom szeretete, érzékelése, s ezért rituális gyilkosságokat is végrehajtanak / az USA és Mexikó határán már több olyan sírt is felfedezett a rendőrség, melyben sátánimádók áldozatai voltak eltemetve/. A titokzatosság miatt erről kevés az információ. A professzor - állítása szerint már gyóntatott olyanokat, akik félelmükben megszöktek egy ilyen csoportból, s megváltoztatták nevüket és lakóhelyüket, ám a gyónási titokra hivatkozva erről nem beszélt bővebben.

Nem tudhatom, hogy mennyi az igazság ebben az egészben, mindenesetre elég félelmetesen hangzik. Mit mondhatok? Apage Satanas!

Jel /Keresztény Értelmiségiek Szövetségének Lapja/ 89/

Ajánlom még:

Nádas Péter: Ünnepi Színjátékok Alföld 89/9-10-11

Tristan Tzara: Hét DADA-kiáltvány Uj Irás 89/11

+1 FILM

A Művészmozi ajánlata:

Epizódok M.F. tanár úr életéből

Mérei Ferenccel /1901-1986/, a magyar lélektan kiváló tudósával nem sokkal halála előtt a Balázs Béla Stúdió produkciójában Forgách Péter készített interjút.

"Hát, Kassákról azt lehet mondani: amatőr volt... Nézd meg a képeit, ő nem tanult semmit. Sem festeni nem tanult, semmit nem tanult, sem verset csinálni nem tanult.. Ezek őselemek... Később én Kassákot úgy tekintettem, mint az egész törzsünknek az ősapját. Ő hozta létre tulajdonképpen, vele kezdődött a magyar avantgárd. Én Kasit nagyon megszerettem. Én nem mentem a szavalókórusba, de a Seman-kávéházba mindig elmentem, ahol ő összejött egypár emberrel. Többek között velem is. És akkor a Seman-kávéházban eszéltük meg, csináltuk az életet. Hozzá kell tennem, hogy én igazi vonalas voltam, sztálinista vonalas. Persze nem tudtam akkor még mi a sztálinizmus, de igazai vonalas voltam. Ő pedig igazi ellenzéki volt már. Avantgárdista. És akkor ott a Seman-kávéházban jöttünk össze, ott találkoztunk... Nyugtalanságomra is Kassák hívta fel a figyelmemet. Na, én inne tudtam meg, hogy nyugtalan vagyok. Ez a nyugtalanság tényleg végigment az életemen."

"Rákosi elvtárs azt mondta, hogy a pedológusok tönkreteszik az iskolát. És a tönkretétel módja az, hogy nagyon magas színvonalat követelnek, vagyis olyan tankönyveket csinálnak, amik nem megérthetők, nem megtanulhatók. Na most, ebben tényleg volt valami. Énazt mondtam, nekem az volt a gondolatom, szocializmus lesz, és a szocializmusban a minőség elve érvényesül. És legyen a tanítás is magas minőségű, magas színvonalú. Tényleg nehéz tankönyvek voltak, és ezt használta ki Rákosi elvtárs. Nem azt mondta, hogy ne legyen ilyen nehéz a tankönyv, hanem azt mondta hogy az az ellenség műve. És persze én voltam az ellenség...., hát ki legyen?!"

/ részletek a filmből/

Vásárcsarnok

A századból már csak az utolsó évtized volt hátra,s közeledtek a Milleneumi ünnepségek is.A VÁROS hatalmas fejlődésnek indult,ebben az időben vált serdülő leányból érett nővé.S,hogy méltó legyen a világ csodálatára igyekezett minél csinosabb lenni.Ekkor készültek el többek között a Nagykörút és a Sugárút/ma Népköztársaság útja/ lakóházai,a Hősök tere a Műcsarnokkal és a Szépművészeti Múzeummal,épül az Országház,s lassan befejezik a Földalattit is.

Egyetlen jelentős probléma maradt nyitva,a közellátásé.A Belvárosi területeken az évtizedek alatt kialakult piacok túl nagy területet foglaltak el.Látványuk zavarta a bérpaloták építtetőit,de más szempontok miatt sem voltak méltóak egy leendő világvároshoz.Így 1892-ben a Fővárosi Közmunkák Tanácsa elhatározta, hogy modern,a kor minden technikai vívmányával felszerelt,világviszonylatban is nagyszabásúnak számító csarnokhálózatot létesít.

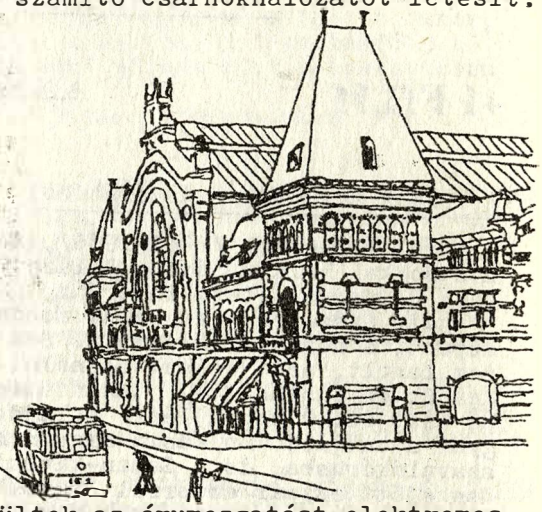

A Központi/I. sz./ Vásárcsarnok terveire kiírt pályázatot Pecz Samu műépítész nyerte el. Feladatát nehezítette,hogy az épületnek kettős funkciót kellett ellátnia.Egyrészt a környék lakosságának ellátását, de elsősorban mint leendő központnak a nagybani kereskedelmet.Ez utóbbi miatt választották a helyszínt is:közel a város központjához,kiváló szállítási lehetőségekkel.Ezt kihasználva vasúti rakodóvágányt helyeztek el az épületen belül, a Duna felől pedig a hajón érkező áruk közvetlen beszállítására alagutat építettek.Befalazott bejáratai ma is láthatók.A pincébe a különböző tárolóhelyiségek és a hűtőházak kerültek,az árumozgatást elektromos teherfelvonók könnyítik.

Az épület 15o m hosszú bazilikás elrendezésű főhajójához hat kereszthajó csatlakozik,mindenütt nagy felületű oldalvilágítás biztosítja a fényt.Homlokzata nyerstégla burkolat neogótikus kőkeretezéssel,a saroktornyok mintás majolikával fedettek.Külső megjelenésében is a gótikus elemek ellenére valami keleties hatást érezhetünk,így a látvány már előre felkészít a bent váró tér hangulatára.Vázát acélszerkezet alkotja ú.n. rácsos tartós kialakítással,az elemek között szegecskötéssel.Első látásra fel sem tűnik a földszinti padló keresztirányú lejtése:így hidalták át a két utca közti szintkülönbséget.Eredetileg több,mint ezer elárusítóhely volt,ma csak a töredéke van meg.Az emeleti szinten galéria fut körbe,ez a virágárusok birodalma.Érdemes megállni itt egy pillanatra és figyelni a lábunk alatt zajló piac életét;talán innen érezhető át leginkább a hely hangulata.Színes forgatag:egy csipetnyi a Bagdadi tolvaj vásári forgatagából,de talán furcsa párhuzamként a 2o-as évek Amerikájából is,a szeszcsempészet virágzó korszakából...

Ha van egy kis időnk,csavarognivaló,érdemes felkeresni az 1897-ben átadott másik négy csarnokot is:a Rákóczi,a Klauzál,a Hunyadi tereken,s a Rosenberg házaspár utcában.Aki az építészeti érdekességeket szereti,az a Főváros legszebb acélszerkezeteit találhatja meg bennük,s aki ábrándozni,az az egyik oszlop tövében meghúzódva, lángost majszolva álmodhat egy letűnt világban való életről.

'ERDÉLYI NAPOK'

rendezvénysorozat Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem

1989. december 9-10.

<u>december 9 (szombat)</u>

17^{00} a rendezvénysorozat és az 'Erdélyi Színfoltok' című kiállítás megnyitása.

Megnyitót tartja: **CSURKA ISTVÁN**

Erdélyi verseket és népdalokat énekel: **DINNYÉS JÓZSEF**

Az **'Erdélyi színfoltok'** című kiállításon a közönség elé kerülnek:

ANTAL IMRE

PÁLL LAJOS

PALLOS JUTTA és

SZÉCSI ANDRÁS művei

a kiállítás a rendezvénysorozat teljes ideje alatt megtekinthető.

18^{00} **PÁNOY-SZEKERES DÁVID** fotóművész (IV. előadó) dicporámás, zenés műsora Erdélyről. A műsor eredetileg az 1988-as Párizsi Emberi Jogi Konferencián került bemutatásra.

18^{30} a **TÉKA együttes** tart erdélyi táncházat

<u>december 10. (vasárnap) IV. előadó</u>

10^{00} **SÜLE ANDREA:** Gazdaság, társadalom, demokrácia

11^{45} **HAJDU DEMETER DÉNES:** Torzított történelem - a román történetírásról

14^{00} **BARABÁS BÉLA:** A református egyház utolsó 40 éve Erdélyben

15^{30} **BÁNFFY GYÖRGY:** Sütő András est

16^{00} **BARTA GÁBOR:** Erdélyi fejedelemség kialakulása és a török jelenlét

17^{30} **BARTIS FERENC:** Börtönélmények

18^{15} **NÉMETH GÉZA ref.lelkész:** Menekülthelyzet Magyarországon

19^{15} **GULYÁS GYULA és**
GULYÁS JÁNOS: Erdélyi Ballada

december 10-én vasárnap kirakodóvásárt rendezünk - erdélyi kerámiák, képek, faragások stb.

A rendezvénysorozat ideje alatt a MIT-Kinizsi moziban a témakörhöz kapcsolódó filmek kerülnek levetítésre.

tdmpont-17

HÍREK

Állandó táncházak Budapesten

Almássy téri Szabadidő Központ
VII. ker Almássy tér 6.
péntek 19.oo: TÉKA táncház

Belvárosi Művelődési és Ifjúsági Ház
V. ker. Molnár u. 9.
szombat 19.oo: Kalamajka - magyar táncház

Danuvia Gorkij Művelődési Központ
XIV. ker. Angol u. 13.
vasárnap 18.oo: Sirtos - görög táncház

Marczibányi téri Művelődési Központ
II. ker. Marczibányi tér 5/a
szerda 18.oo: Guzsalyas - gyimesi -moldvai táncház

Fővárosi Művelődési Ház
XI. ker Fehérvári út 47.
kedd 19.oo:MUZSIKÁS magyar táncház
szerda 19.oo: Reneszánsz táncház
szombat 18.oo: Falkafolk - balkáni táncház

MOM Művelődési Ház
XII. ker. Csörsz u. 18.
szombat 19.oo: Kolompos - magyar táncház

FIGYELEM! Hasznos lehet...

Boráros tér - Szamuely u. sarkán található a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Információs és Tanácsadó Irodája T.:117-8438
Miben áll segítségünkre:
-INFORMÁCIÓK: munkalehetőség/alkalmi munka, mellékállás, munkakönyves állás/
albérlet,
szabadidős programok, művelődési, szórakozási, sportolási lehetőségek
közhasznú információk/ címek, telefonszámok,stb./
-TANÁCSADÁSOK: minden kedden 16-18 óráig életvezetési tanácsadás
minden pénteken 16.3o-18.3o óráig jogi tanácsadás
-OLVASÓSZOLGÁLAT

IRATMÁSOLÁSI LEHETŐSÉG: hétfőn és pénteken 8-16, kedden, szerdán, csütörtökön 8-18 óráig
Az Információs Iroda nyitvatartása hétfőtől péntekig 13-18h

Az Információs Iroda szolgáltatásai és tanácsadásai díjtalanok!

JELES NAPOK

Csuti László

Luca napja, december 13.

Már-már feledésbe merül, pedig talán ehez a naphoz kötődtek a legfurcsább népszokások.

Az e napon ünnepelt r.k. szentet ma már az egyház sem tartja történeti személynek, csak legendai alaknak. A legendák szerint előkelő szicíliai családból szérmazott, fiatalon felvette a kereszténységet. Szűzességet fogadott s mártírhalált halt; egyes legendaváltozatok szerint önmaga tépte ki szemét, melyet a kérő oly szépnek talált. Neve a fény /lux/ szóval áll kapcsolatban.

A magyar néphit kétféle Lucát ismert, a jóságost és a boszorkányost. A névnapján végzett munkák /fonás, szövés, lúgzás, kenyérsütés, meszelés/ tilalmainak megszegőit megbüntette. Ezzel kapcsolatban eredetmagyarázómonda, ill. tabumondák ismertek:

1. Luca napon egy asszony kenyeret sütött, gyermeke bölcsőben feküdt. Luca beszólt az ablakon: "Mit csinálsz, asszony?" "Sütök." "No, csak süssé." Felkapta a gyereket, hogy bevesse a kemencébe. Az asszony rákiáltott: "Gyere ki Luca pucca, ég Szodoma és Gomora." Otthagyta a gyereket. Ezért nem szabad sütni ezen a napon.

2. A másik mondában a mosó asszony a figyelmeztetésre azt válaszolja: "Ó, mite Luca-pucca eljön, addig haccó kimosok." Kővé vált.

A fenti mondák szerkezeti felépítése, párbeszédei állandóak. Hiedelemjelentőségük abban áll, hogy Luca megszemélyesítésével a magyar néphit Luca-elképzelésének tisztézéséhez adnak támpontokat.

Luca nap előestéjén bosszantó tréfákat csináltak a faluban: leszedték és elcserélték, eldugták a kapukat, elsősorban a lányos házaknál szalmát szórtak, az ajtót eltorlaszolták vagy szétszedték és a tetőn újra összerakták stb. Az utcákat a magyar nyelvterület É-i, kisebb mértékben D-i részén Lucának öltözött alakoskodó csoportok járták. Különböző köszöntő szokások is ismertek voltak.

Tilalmak és előírások biztosították a Baromfi hasznát: a tyúkok sokat tojjanak, dene a szomszédba, a kakas keresse a tyúkot, sok legyen a kiscsirke. Ez utóbbi célból mondóka kíséretében megpiszkálták a tyúkokat. Tilos volt varrni, de ajánlatos volt fejteni /babot, ruhát/, hogy kifejtsék a tyúkból a tojást. Hogy ne tojjanak szét a tyúkok, abtoncsba szórták az eleséget; a kakassal eőset /fokhagymát, borsot/ etettek, hogy jobban keressék a tyúkot. A gazdasszonynak sokat kellett ezen a napon ülnie, hogy a kotlás jó ülős legyen.

Ezen a napon kezdték csinálni a boszorkány felismerését biztosító eszközöket, amelyek rendszerint karácsony éjszakáján fejeződtek be, ezekre a cselekményekre éppen a hosszadalmasságuk /tizenhárom napig készültek/ jellemző. Legáltalánosabb a karácsony előestéjéig készülő lucaszéke, amelynek anyagát, formáját előírás szabályozta. A tizenháromféle fából készült széket a katolikusok éjféli misére a templomba, a reformátusok pedig a keresztútra vitték, "várat ketítettek" köré /szentelt/ krétával, igy meglát-hatták a boszorkányokat, akik ökörbikaszarvat, agyncsot vagy tollas fejdíszt viseltek. Hazafelé a széken ülőnek szaladnia kellett, és mákot kellett szórnia maga után, mert a hit szerint a boszorkány üldözőbe vette, és csak akkor menekült meg, ha fedél alá jutott. A széket mindjárt el kellett égetnie.

Mikulás, Miklós napja /december 6./

Szent Miklós Püspök emléknapja, amely hazánkban az Oláh Miklós püspök primás alatt 1560-ban tartott zsinat döntése szerint még parancsolt ünnep volt. A kötelező ünnepek sorából az 1611. évi nagyszombati zsinat törölte. Szent Miklós a kisázsiai Myrában működött, a keleti egyháznak máig legtiszteltebb szentje. A nyugati egyházban csodatevő híre akkor terjedt el, amikor ereklyéit 1087-ben a Dél-olaszországi Bariba vitték. A 11. századtól kultusza egész Európában elterjedt, alkját egyre több legenda vette körül, és népszerűségével csak Szent Antal vetekedett. Kultusza hazánkba is korán elkerülhetett mind keleti mind nyugati befolyásra /pl. a Szepsességbe és Erdélybe vándorló szászok által/. Emlékét helynevek, templomok, képzőművészeti alkotások őrzik. Egykorú feljegyzések a halászok és révészek patrónusaként említik; a vizenjáróknak, vizimolnároknak, általában a vizi utaknak is védőszentje volt, ugyanúgy a folyók mellé települt magyarországi bencés apátságoknak.

A mikulás-napi ajándékozás részben új keletű, városi eredetü szokás - osztrák kapcsolatokra utal /ablakba, cipőbe tett ajándék/ -, a gyáripar népszerűsítésének is fontos szerepe volt elterjedésében.

Maga a Mikulás cseh eredetű szó, a múlt században terjedt el, de a téli ünnepek ajándékozó lényeinek tulajdonképpen igen régi hagyományai vannak /német Frau Holle, francia Père Noël, orosz "fagyapó", "télapó",stb./. Az ajándékozásnak vannak magyar paraszti hagyományai is: főleg a Dunántúlon és a magyarlakta területek északi részén volt ismert a Mikulás járás; hasonló formában német, osztrák cseh, szlovák területeken, amely részben a diákok középkori aprószentek napi "püspökválasztási" játékából ered. E szokás a 13. századtól került december 6-ra; plébániai diákság rekordációjával kapcsolódva Európa nagy részén elterjedt. A játék lényege az, hogy Miklós püspök kiséretével együtt betér olyan házakba, ahol gyerekek vannak, és ott vizsgáztatja, imádkoztatja, majd tudásuk és viselkedésük szerint jutalmazza vagy virgáccsal fenyíti meg őket, ill. sokszor a kíséretében lévő ördöggel fenyítteti / az ördög, ill. krampusz alakja a Szent Miklós-legendában gyökerezik/.

/Forrás: Néprajzi Lexikon/

(Csuti László)

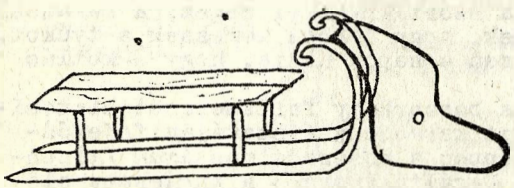

Felelős kiadó: Kupcsik József
Szerkesztette: Both Vilmos és Csuti László
Címlap: Messing Katalin
Készül az MKKE nyomdájában 2000 pl-ban
Nyomdavezető: Jász József